

ТАҚРИЗ

ба автореферати рисолаи доктории Аҳмадзода Зулфия Кабир таҳти унвони «Асосҳои концептуалии ташаккули арзишҳои миллии насли наврасу ҷавон дар заминаи истифодаи афкори педагогии ниёгон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1. - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот.

Имрӯз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳаёти иҷтимоӣ, сиёсӣ ва иқтисодии ҷомеа дигаргунсозиҳои бунёди ҷараён доранд. Дар ин робита баррасии нақши арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ дар тарбияи ахлоқии ҷавонро амри зарурӣ мешуморем. Ба андешаи мо, раванди ташаккули арзишҳои ҳаётӣ, аҳаммияти онҳо дар ташаккули шахсияти ҷавонон, ба урфу одатҳо, анъанаҳо, қоидаҳои рафтор ва маросими миллӣ ошно намудани онҳо ба омӯзиши амиқу ҳамаҷонибаи қонуниятҳои муосири танзимкунандаи масъалаҳои таълиму тарбияи ҷавонон бо мақсади истифодаи натиҷаҳои бадастомада ҷиҳати ташкили корҳои тарбиявӣ дар муассисаҳои таълимии олии кишвар ниёз дорад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо дарназардошти аҳаммияти проблемаи дар боло зикргардида изҳор намуданд, ки: «... Имрӯз монеаҳои ахлоқие, ки ба рушди ҷомеаи мо, баланд бардоштани сатҳи зиндагии шаҳрвандони ҷумҳурӣ ҳалал мерасонанд, бояд бартараф карда шаванд. Таҳти мафҳуми чунин монеаҳо ман андаке дур шудани насли наврасро аз риояи анъанаҳо, урфу одат, маросими мардумӣ дар назар дорам, он имкон намедихад, ки мо дар роҳи бунёди ҷомеаи муосир ва мутамаддин ба пеш ҳаракат намоем».

Диссертант дуруст қайд менамояд, ки таҳқиқи проблемаи вобаста ба ташаккули арзишҳои миллии насли наврасу ҷавон аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дошта, дар тарбияи насли оянда таъсиргузор хоҳад буд.

Ҳамчунин муаллиф дар муқаддимаи таҳқиқоти диссертатсионии худ хотиррасон менамояд, ки аҳаммияти арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ дар он аст, ки онҳо барои тамоми ҷомеа ва халқҳо судманд мебошанд. Инсон усул ва стратегияи арзишхоро амалӣ намуда, ҳудро ба пайравии ҳақиқат, хирад, зарурати дарёфти дониш, эҳтироми қонун омода месозад. Аҳамияти педагогии арзишҳои бадастovarдаи халқ ва башарият дар солҳои мавҷудияташ маҳз дар ҳамин аст.

Масъалаҳои тарбияи ҷавонон дар ҳамаи даври замонҳо барои олимони ва мутафаккирони бузург аз аҳаммият бархӯрдор буданд. Натиҷаҳои ҷусторҳо дар адабиёти мардумӣ, ривоятҳо, асарҳои илмӣ инъикос мешуданд.

Барои педагогикаи муосир робитаи наздик доштан бо афкори педагогии донишмандон ва мутафаккирони асрҳои X-XV хос аст. Дар ҳамин давра

ғояҳои бузурги халқи тоҷик арзи вучуд намуда, шуҳрати ҷаҳонӣ ба даст оварданд. Аз миёни муаллифони ҷунин ғояҳо Абуалӣ ибни Сино, Абунастри Форобӣ, Абурайҳони Берунӣ, Закариёи Розӣ, Котиби Хоразмӣ, Низомии Ганҷавӣ, Ҳаким Саной, Фаридаддини Аттор, Абуҳомид Ғазолӣ, Саъдии Шерозӣ, Ҷалолоддини Румӣ, Абдурахмони Ҷомиро метавон номбар намуд. Нуктаи ҷолиб он аст, ки дар таълимоти бисёр олимони асримиёнагӣ ғояҳои дар ҳамон замонҳо пешқадами педагогии Шарқу Ғарб инъикос шудаанд, онҳо минбаъд асоси илми педагогикаро ташкил намуданд.

Барои илми педагогикаи муосир муҳим он аст, ки ақидаҳои асрҳои гузашта ба арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ то рӯзҳои мо идома ёфта, дар тарбияи насли наврас мавқеи сазовор доранд.

Бисёр олимону нависандагон ва шоирони асрҳои миёна пайрави ақидаю мавқеъҳои пешқадами замони худ буданд. Онҳо башардӯстиро ҳамчун асоси тарбияи ахлоқӣ ва маънавии насли ҷавон таълиф менамуданд. Маҳз дар ҳамин замон адабиёте арзи вучуд менамуд, ки манбаи донишҳо дар илмҳои гуногун ва соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ, аз ҷумла педагогика ба ҳисоб мерафт. Имрӯз он адабиёт воқеан ахлоқӣ ва амиқан маънавӣ эътироф шудааст.

Дар осори мутафаккирони асримиёнагии Шарқ проблемаҳои тарбияи ахлоқӣ ҷойгоҳи асосиро доранд. Аксарияти муаллифони осори мазкур дар саросари ҷаҳон мубаллиғони маъруфе буданд ва асарҳои онҳо ҷанбаи андарзномавӣ доштанд. Таҳқиқоти осори олимони асрҳои X-XV на танҳо ҳамчун ҳифзу нигоҳдории мероси фарҳангии педагогии гузашта, балки ба ҳайси афзори дорои арзиши бузурги таърихӣ педагогӣ аз аҳаммият бархӯрдор аст, ки тавассути он илмҳои ҷамъиятии муосир бо шумули педагогика бо вазифаҳои таълиму тарбиявии он рушд менамоянд.

Ҳамаи гуфтаҳои боло аз он шаҳодат медиҳанд, ки арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ метавонанд илми ватании муосирро ба таври назаррас ғани гардонда, тавассути таҳқиқоти мероси гузашта ғояҳои навро фароҳам созанд.

Навгониҳои илмии таҳқиқоти диссертсиониро нуктаҳои илмӣ, ҳулосаҳо ва тақлифҳои муаллиф дар натиҷаи таҳлили илмии ташаккули арзишҳои миллӣ ба даст омадаанд, муайян мекунад. Вобаста бо ин муаллиф ҷунин мешуморад, ки нақши арзишҳои педагогии миллӣ ва умумибашарӣ, оид ба рушди таърихӣ, дар ташаккулёбии ахлоқ ва маънавияти насли наврасу ҷавон, ҳамчун шартҳои асосии тарбияи шаҳрванди нави Тоҷикистони демократӣ ва мустақилу соҳибхитӣ баррасӣ шудааст ва дар таҳқиқоти диссертсионӣ асосноксозии назариявии раванди дар насли наврасу ҷавони тоҷик ташаккулёбии арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ ишора гардида, низомии татбиқи амалии он дар таълим ба мероси педагогии мутафаккирони асримиёнагӣ муайян карда шудааст.

Ҳамчунин концепсияи дар насли наврасу ҷавони мамлакат ташаккулёбии арзишҳои миллӣ ва умумибашарии ба ғоя ва андешаҳои педагогии мутафаккирони асримиёнагӣ асосёфта таҳия ва барои истифодаи амалӣ пешниҳод гардидааст.

Муҳтавои асосии диссертатсияи Аҳмадзода Зулфия Кабир дар зиёда аз 55 маводи илмӣ, аз ҷумла: 3 монография, мақолаҳои илмӣ, ки 20 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи оли аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд. Ҳамзамон муқарроти асосӣ ва хулосаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ аз ҷониби муаллифи он дар кеонференсияҳои илмӣ-амалии сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, мизҳои мудаввар ва дигар ҷамъишҳои дар шакли маърузаи илмӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Дар баробари ҷанбаҳои зиёди мусбат доштани таҳқиқоти диссертатсионӣ баъзе масъалаҳои баҳснок ба мушоҳида мерасад, аз ҷумла:

1. Мувофиқи мақсад набуд, ки дар автореферат асарҳои олимони ватани бевосита фарогири таҳқиқоти мазкур бисертар истифода мешуданд.
2. Дар қори мазкур ҳатоғҳои имлоӣ, тарзи навишти нодурусти рӯйхати адабиёт, пурра набудани хулосаҳои баъзе зербаҳо ба ҷашм мерасанд.

Албатта масъалаҳои, ки дар ҷ гардидаанд, хусусияти мувоҳисавӣ дошта, аҳамияти илмӣ таҳқиқоти диссертатсиониро қоста намегардонанд ва баҳои мусбати таҳқиқотро тағирот намедиҳанд.

Дар охир қайд кардан зарур аст, ки хулоса ва тавсияҳои Аҳмадзода Зулфия Кабир мантиқан дуруст ва илман асоснок мебошанд. Бешубҳа, натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ тақризшаванда аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дошта, метавонанд дар фаъолити илмӣ ва таълимӣ истифода гарданд. Дар маҷмӯъ, метавон иброз намуд, ки пешниҳод, хулоса, тавсияҳо ва нуктаҳои илмӣ, ки дар диссертатсия иброз гардиданд, ҷиҳати ташаккули арзишҳои миллӣ мусоидат намояд.

Дар маҷмӯъ аз мазмуни автореферати диссертатсия бармеояд, ки таҳқиқоти диссертатсионии Аҳмадзода Зулфия Кабир қори илмӣ мустақил буда, хулоса ва тавсияҳои он мантиқан дуруст, илман асоснок гардида ва баанҷомрасида мебошанд.

Таҳқиқоти диссертатсионии Аҳмадзода Зулфия Кабир таҳти унвони «Асосҳои концептуалии ташаккули арзишҳои миллии насли наврасу ҷавон дар заминаи истифодаи афкори педагогии ниёгон» муҷамм буда, муаллиф тавонистааст, ки мазмун ва муҳтавои онро дуруст муайян намояд. Таҳқиқоти илмӣ аз рӯйи ҳаҷм, мазмун ҷавобгӯи талабот буда, муаллифи он баҳри дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Такриздиханда:

Директори иҷроияи филиали Донишгоҳи
давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов
дар шаҳри Душанбе, доктори илмҳои
педагогӣ, дотсент

Файзализода Б.Ф.

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи Бохтар, 35/1.
Телефон.: (+992) 988-22-00-33.
E-mail: faizalizoda.bakhrullo@mail.ru

Имзои Б.Ф. Файзализодаро тасдиқ мекунам,
сардори шӯъбаи сиёсати кадрӣ ва корҳои
махсуси филиали Донишгоҳи давлатии Москва
ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе

Пирназар С.М.

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кӯчаи Бохтар, 35/1.
Тел.: +992 (37) 221-99-41.
E-mail: info@msu.tj

« 26 » июни соли 2026